

перш за все, висока духовна культура, створювана століттями цивілізація, і саме Європа зробила сучасний світ таким, яким він є, саме тут були закладені не лише підвалини сучасного державництва, громадянського суспільства, ефективної ринкової економіки, системи соціальної справедливості, але й традиції високої духовності, яка багато століть служила взірцем для світу і яка вистойть навіть під натиском найновіших постмодерністських антигуманних тенденцій у соціально-побутовій та духовній культурі [3, с. 84].

Отже, ментальна «українсько-європейська» проблематика полягає, перш за все, у тому, що радикальні зміни в українському суспільстві відчутно загострили проблему інтеграції особистості у новітнє суспільство – цей процес відбувається на тлі зіткнення ціннісних світів. Протягом останніх років оголошені в країні реформи відбуваються повільно і неспішно, а їх перевагами може скористатись лише незначна частина населення. Трансформаційний процес викликав широкий спектр соціальних змін, призвівши до війни і поглибивши зубожіння і маргіналізацію. І саме звідси родом боязнь змін в суспільних нормах і моралі, і саме цей необґрунтований страх найбільше впливає на метушню деякої частини українства між Сходом і Заходом. І навіть досвід країн Східної Європи, які досягли успіху у своїх реформах завдяки долученню до системи європейських цінностей, не може змінити радянську ментальність ворогів інтеграції. Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Болгарія, Румунія – усі ці країни стали частиною європейського світу завдяки тому, що змогли визначити свою ідентичність, свою позицію в світі як європейські країни [4, с. 45]. Наша держава зможе відбутися як європейська, якщо її вільні громадяни приймуть концепції особистої свободи, почуття власної гідності, свободи слова, загальних прав людини, релігійної терпимості, недоторканності особистого життя, приватної власності, вільного ринку, рівності, правової держави, прозорості уряду, обмежень на державну владу, верховної влади народу, самовизначення нації, – так як прийняли вказані цінності такі відмінні від західноєвропейських (рівнем економічного благополуччя) країни як Словенія, Кіпр, Уругвай або Тайвань, і їх реформ уже вкотре доводить, що ліберальна європейська ідея покликана не руйнувати, а зміцнювати підвалини української державності, поєднавши загальні демократичні досягнення людства з національними традиціями суспільного розвитку та державотворення.

Список використаних джерел

1. Батаренко А. О. Проблеми та перспективи європейської інтеграції України / А. О. Батаренко // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. – 2014. – № 1. – 36 с.
2. Малик Я. Європейський Союз / Я. Малик, О. Киричук, І. Залуцький – Львів, 2006. – 44 с.

3. Попович М. Лібералізм // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. – К.: Парламентське видавництво, 2011. – 84 с.

4. Філоненко Р. Україна – ЄС: Остаточний вибір засад розвитку держави / Р. Філоненко – Київ: «Віче», 2007. – № 9 – 10. – С. 45 – 47.

5. Урядовий звіт щодо євроінтеграції. Електронний ресурс. Режим доступу : <https://www.euointegration.com.ua>.

Ірина ШУМЛЯЄВА

к. держ. упр., доцент, доцент кафедри права та європейської інтеграції ДРІДУ НАДУ

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРИНЦИПІВ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ДОСВІД КРАЇН БАЛТІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

В умовах реформування публічного адміністрування в Україні особливості актуальності набуває необхідність запровадження європейських принципів місцевого самоврядування та ефективного використання потенціалу самоорганізації населення в процесі вирішення питань місцевого значення. Визнання на конституційному рівні права територіальної громади на місцеве самоврядування створило умови становлення принципово нового суб'єкта владних повноважень, але не стало чинником формування дієздатної територіальної громади.

Невеликий досвід України в галузі місцевого самоврядування, нинішня політична ситуація, недосконалість правового регулювання та практичного застосування норм щодо місцевого самоврядування висуває, поряд із завданням проведення теоретичного дослідження феномену територіальної громади, також одне із найактуальніших завдань – вивчення досвіду європейських країн у галузі реформування муніципального управління, що допоможе розвивати систему місцевого самоврядування в Україні, використати здобутки та уникнути прорахунків.

Кожна з країн ЄС пройшла свій шлях реформування низового рівня місцевого самоврядування, спрямований на забезпечення ефективного вирішення питань місцевого значення, що було пов'язане з процесами злиття (об'єднання на постійній основі) або утворення мережі організацій міжкомунального співробітництва у формі публічно-правових установ. Трансформація системи місцевого самоврядування нових членів ЄС, які раніше входили до соціалістичного блоку, свідчить про орієнтацію під час введення нових моделей та структури місцевого самоврядування на досвід європейських країн, які вже проводили такі реформи. Тому результати цих перетворень мали позитивні результати щодо покращення надання якісних послуг населенню на місцях, активізації участі громад

у прийнятті рішень місцевого значення. Серед таких країн досвідом укрупнення раніше скористалась Польща. Щодо інших країн, серед яких Естонія, Литва, Латвія, Угорщина, Чехія, Словаччина, то там питання добровільного об'єднання або примусового укрупнення низового рівня місцевого самоврядування є досить актуальними на сучасному етапі.

Орієнтуючись на досвід проведених муніципальних реформ у скандинавських країнах, Литва, Латвія та Естонія здійснили досить глибокі перетворення у галузі місцевого самоврядування. Початком було прийняття національних законів про місцеве самоврядування (в Естонії у 1989 р., у Латвії у 1994 р., в Литві у 1990 р.) та ратифікація Європейської хартії місцевого самоврядування (Естонія – 1994 р., Латвія – 1996 р., Литва – 1999 р.). На другому етапі реформування системи місцевого самоврядування було проведено адміністративно-територіальні реформи.

Це було обумовлено, зокрема, наявністю великої кількості невеликих територіальних громад. Проведені у країнах Балтії дослідження показали незадовільний стан невеликих сільських громад. Тому у Литві така реформа розпочалася у період з 1991 р. Протягом першого етапу було прийнято закон щодо врегулювання статусу територіально-адміністративних одиниць (1994 р.), він почав реалізовуватися у 1995-1997 рр. У результаті Литва отримала на базовому рівні місцевого самоврядування 55 муніципалітетів (їх кількість у подальшому збільшилася), а також 10 адміністративних округів або повітів. Після 1997 р. також активно проходили реформи, що стосувалися регіональної політики, зокрема було прийнято закон про регіональний розвиток, який мав би відповідати європейським стандартам. Незважаючи на те, що до 2008 р. державні адміністрації округів відігравали важливу роль в регіональному розвитку, було прийнято рішення їх ліквідувати і замінити представниками центрального уряду, які виконують контрольні функції щодо дотримання законодавства на рівні місцевого самоврядування [4].

Уряди Латвії та Естонії з кінця 90-х рр. почали розробляти плани територіальних реформ з метою їх укрупнення. При цьому було враховано досвід Литви та виявлені після реформування недоліки, зокрема: слабкий зворотній зв'язок з населенням, надто малий термін реалізації, занадто великий розмір нових муніципалітетів [2, с. 95].

Оскільки одиниці місцевого самоврядування в Естонії (волості та міста) є дуже різними за кількістю населення, то питання укрупнення місцевих громад було та залишається досить актуальним.. Концепція адміністративної реформи передбачила продовження адміністративної реформи шляхом реорганізації адміністративного-територіального поділу шляхом: добровільного об'єднання громад (до 2002 р.) та обов'язкового з'єднання неефективних муніципальних утворень (після 2002 р.) [3, с. 113]. Проте, у 2009 р. добровільно було об'єднано тільки дві волості. Тому з 2004 р., коли було прийнято закон про добровільне об'єднання громад (його дію було пролонговано), продовжується реформування

базового рівня місцевого самоврядування, що впливає на зміну не тільки територіальної основи, але й повноважень органів місцевого самоуправління в контексті децентралізації.

Оскільки громади не виявили бажання щодо об'єднання, навіть незважаючи на певні фінансові стимули (виплати від 150 до 400 тис. євро, переваги щодо фінансування проектів ЄС, дотації тощо), і до 2005 р. об'єдналося тільки 22 громади, у 2015 р. розпочався новий етап муніципальної реформи, який передбачає протягом двох років добровільну укрупнення громад з певним фінансовим стимулюванням, а потім примусове об'єднання без додаткового фінансування, на якому мають бути враховані попередні помилки та прорахунки, допущені раніше. Так, це стосується чітких критеріїв кількості мешканців громад (не менше п'яти тисяч осіб).

У Литві територіально-адміністративна реорганізація була основним елементом реформ місцевого самоврядування, які розпочалися з 1998 р. Перевага була віддана інтегрованій структурі місцевих органів влади. До адміністративно-територіальної реформи 1 липня 2009 р. у 99,8 % населених пунктах проживало менш як 1 000 осіб, невеликі муніципалітети потребували фінансової підтримки. Крім цього, необхідність проведення реформування була обумовлена тим, що бюджетні асигнування на потреби малих муніципалітетів були значно більшими порівняно з коштами, які використовуються великими муніципалітетами. Також порівняно більшими були й адміністративні видатки на одну особу у сільському муніципалітеті [1, с. 143 – 144].

На етапі добровільного об'єднання більшість громад були проти укрупнення, тому за декілька років виникло лише 20 таких громад, а процес співробітництва також не був розвинений до належного рівня. Завдяки фінансовому стимулюванню у 2009 р. було створено 110 об'єднаних громад. У подальшому 35 неукрупнених самоуправлінь об'єднали без дотацій примусово, а територіальну реформу продовжено до 2021 р. з укрупненням базових адміністративних одиниць [4]. Новий адміністративно-територіальний поділ закріпив чотири рівні самоврядування залежно від розподілу влади та адміністративних ресурсів. Результати реформи спрямовані на утворення дієздатних, самодостатніх громад, які спроможні виконувати функції місцевого самоврядування та надавати послуги відповідно до потреб та інтересів населення, підвищення ролі та впливу самоуправлінь в державному управлінні.

Застосування досвіду європейських країн на вітчизняному підґрунті має враховувати вітчизняний стан розвитку місцевого самоврядування, а також історичні, географічні, економічні, демографічні та інші фактори, не займаючись автоматичним копіюванням зарубіжного досвіду. Найбільш сприятливим для України за нинішніх соціально-політичних та економічних умов є використання досвіду зарубіжних країн щодо

застосування практики добровільного постійного об'єднання невеликих територіальних громад на базі спільних інтересів та утворення мережі організацій міжгромадівського співробітництва (асоціацій).

Список використаних джерел

1. Ванагс Э. Местное самоуправление в Латвии / Эдвинс Ванагс, Инга Вилка // Децентрализация: эксперименты и реформы / под. ред. Тамаша М. Хорвата. – Т. 1. – Будапешт, 2000. – С. 137 – 190.
2. Курочкин А. В. Опыт муниципального реформирования в государствах Балтийской Европы / А. В. Курочкин, Е. О. Курочкина // Полис. – 2003. – № 3. – С. 89 – 97.
3. Мэелтсемес С. Местное самоуправление в Эстонии / Сулев Мэелтсемес // Децентрализация: эксперименты и реформы / под. ред. Тамаша М. Хорвата. – Т. 1. – Будапешт, 2000. – С. 73 – 131.
4. Сас О. Децентралізація у країнах Балтії та Скандинавії / Олена Сас. – Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/news/2760>.

СЕКЦІЯ 2 ВІДНОСИНИ УКРАЇНА – ЄС В КОНТЕКСТІ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ

Діна ДЕНИСЕНКО

*студентка факультету міжнародної економіки
ДНУ ім. Олесь Гончара*

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Соціально-економічний розвиток держави на сучасному етапі вимагає орієнтувати економічну політику на невпинне скорочення існуючого розриву між Україною та високо розвиненими країнами світу.

Європейська інтеграція є ключовим пріоритетом зовнішньої політики України, який передбачає проведення системних реформ в усіх сферах життя відповідно до норм та стандартів ЄС. Кінцевою метою європейської інтеграції є набуття Україною членства в Європейському Союзі, тому виникає необхідність глибокого всебічного вивчення наслідків вступу нашої держави в європейське співтовариство [1].

За даними соціопитування до основних переваг від членства в Євросоюзі українці відносять підвищення рівня життя населення, вільний доступ молоді до навчання в університетах держав-членів ЄС, можливість вільного пересування. Кожен четвертий українець вважає, що членство в ЄС сприятиме проведенню внутрішніх реформ в Україні [3]. Втім слід розуміти, що процес євроінтеграції пов'язаний з проведенням глибоких соціально-економічних реформ, а також радикальних інституційних перетворень, що тягне за собою певні економічні втрати (табл.).

З 1 січня 2016 року вступила в силу стаття 4 Угоди про асоціацію, у котрій йдеться про встановлення Глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі, яка передбачає та зобов'язує обидві сторони сприяти впровадженню європейських правил та стандартів життя в Україні, причому для деяких положень існують конкретні часові рамки. Так, для досягнення можливості інтегруватися до внутрішнього ринку ЄС Україна має привести свою систему технічного регулювання у відповідність до європейських вимог, оскільки головними перешкодами торгівлі з ЄС є не імпорتنі тарифи, а технічні бар'єри у торгівлі — вимоги до безпечності та якості продукції, її характеристик, процедури оцінки відповідності. У довгостроковій перспективі угода має підвищити конкурентоспроможність товарів, що виробляються в Україні, а відтак, підвищити обсяг експорту на всесвітніх ринках. Окрім того, зі зростанням якості українських товарів зміцняться позиції національних виробників на внутрішньому ринку. Водночас українські споживачі матимуть доступ до якісніших і дешевших товарів і послуг [1].